

Ez dago argi
IDOIA ETXEBERRIA
Ilustratzailea: EIDER EIBAR
Elkar, Donostia, 2012

Freskotasuna haur-literaturan

Batzuetan idazle berri baten lehenengo, idazla-naen aurrean zaudenean ez duzu aldezturik irizirik, espektatibarik gabe, zuri-zuri zaudela egiten diozu aurre idazlanaren irakurketari. Horixe izan da hau sinatzen duenaren jokabidea *Ez dago argi* liburuaren aurrean. Idoia Etxeberria idatzitako lehenbiziko lana dugu ipuin hau eta Lizardi saria eskuratu ondoren aurkeztu zaigu; ipuinaren narratzailea neskato bat da, Mireia, eta hiri batean bizi da. Etxe aurreko eraikinean argi bat ikusten du gauero piztuta, gortinak jaitsita dardelarik leihoan. Eta gertakari horretatik, piztutako argiaren misteriotik abiatuta istorio orijinal eta oso interesgarria planteatzen digu Etxeberria.

Ipuinaren argumentua piztuta dagoen argiaren inguruan zentratzen da, zergatik dagoen piztuta, zer gertatzen den etxe horren barnean eta zeintzuk diren Mireiaren eta bere inguruko hipotesiak gertakari horren aurrean. Eta hain zuzen, azken hau dela eta irakurlea Mireiaren munduan, edo munduetan esan beharko genuke, barneratzen da. Hiri eta herria (aitaren herria) ezagutuko ditugu, baten ezagun giroa: «Denek ezagutzen dute elkar. Amaren hitzak erabilia: «Denak daude katalogatuta, baita umeak ere», eta bestearen handitasuna eta anonimata «badakit nor bizi den

10 +

gure etxeren gainean. Baita azpiko solairuan ere [...] baina ez dakit nor bizi den ondoko etxean, hormaren bestaldean». Baina espazioaz gain Mireiaren lagunak ere ezagutuko ditugu, batik bat mutiko bat, Mireiari misterioa argitzen lagunduko diona: Paul («ikerlari sena dauka, nik bezalaxe. Eta haretxekin konpontzen naiz ondoen»).

60 bat orrialde dituen istorioa hamar kapitulu-tan dago banatuta eta hauetan komentario argiak, ateraldi lortuak eta gure gizarteari buruzko gogoeta egiteko moduko jokaerak azaltzen dira. Seme-alaba gehiago izateko nahia, gurasoen lanbideak, bizitzari buruzko ikuspegia, aitona-amonekin Mireiak duen harremana eta hauen filosofia bizitzaren aurrean, gauzen aurrean (tartean maria landarea eta hipiak ere agertzen direlarik),... kontu asko ageri dira han-hemenka sakabanatuta istorioan zehar Mireia eta Paulen abentura osatuz, aberastuz. Bai eta pasarte nahiko poetikoak ere argumentuaren barnean sarturik, zuhaitzaren definizioak ageri direnean, esaterako (batzuentzat zuhaitza sustraia, enborra eta adarrak den bitartean, beste batzuentzat txorien eta katagorrien etxea dugu edo ziburua jartzeko leku aproposa. Osaba Joakinrentzat aldiz: «haize egunetan, arriskua. Udan, itzala. Udazkenean heriotza»). Eta testuak erakusten duen poetikotasun hori Eider Eibarren irudietan ere islatzen da, errealitatea kontatuz baina baita itzalen bidez, pertsonaien zatiak erakutsiz iradokitzen dituzten ilustrazio itxura sinple horien bidez.

Ez dago argi ipuinarekin XXX. Lizardi saria eskuratu zuen Idoia Etxeberria eta ederki eskuratu kontatzeko moduagatik, eguneroko gertakariak istorio batean ederki txertatzeagatik, eta, batik bat, istorioari eman dion freskotasunagatik.

Xabier Etxaniz Erle

Karramarro bat buruan
KARLOS SANTISTEBAN
Ilustratzailea: LEIRE IPARRAGIRRE
Aizkorri, Bilbo, 2012

Gaixotasunaz eta heriotzaz

Duela hilabete batzuk Txabi Arnal irakasleak aurkezturiko doktorego-tesian haur-literaturan heriotza tabu izateari uzten ari zaiola zioen; oraindik ere asko dagoela arlo horretan egiteko, eta gaia ukitzen zuten liburu guztiek ez dutela maila bera ez literatura aldetik ez gaiaren planteamenduen aldetik ere.

Karlos Santistebanek eta Leire Iparragirreraren artean aurkeztu diguten liburu hau Arnalek aipatzen zuen bide horretan kokatzen da, tabua hausten ari diren liburu horien artean. *Karramarro bat buruan* June neskatoaren ikuspuntutik eginiko narrazioa dugu, eta karramarroak beti presente baldin badaude ere, kontakizunak baditu bi zati nahiko ezberdin. Lehena, karramarroei buruzkoa, Juneren gogoetaz osaturik dago. «Niri beti gustatu izan zaizkit karramarroak» esaldiarekin hasten da, eta, ondoren, animalia horien ezaugarriak eta neskatoari sorrarazten dizkioten gogoeta eta pentsamenduak ageri dira: «Xelebreak dira benetan!»; bai eta neskatoak karramarroekin izaniko enkontruak: «Behin, errekatxo batean nintzen gurasoekin [...]. Halako batean karramarro bat ikusi nuen [...] harri batzuen artean ezkutatu zen. Eskua sartu nuen eta: kosk egin zidan! Ai!». Istorioaren hasiera honek, nire ustez, ez du irakurlea harrapatzen, kontakizun sinplea da, gauza handirik ez dioena. Baina, hain zuzen, hasiera hori da kontakizunaren bigarren zatiari